

ÁTTEKINTÉSEK

Az anyatej és a szülők edukációjának összefüggése a gyermek fogazatával

The Relationship Between Breastfeeding, Parental Education, and Children's Oral Health

Szerzők: [Dinnyés Katalin Julianna](#), [Lovai Fruzsina](#), [Simon Anna Kata](#), [Gulyás Judit](#)

Doi: [10.58701/mej.19846](https://doi.org/10.58701/mej.19846)

Kulcsszavak: anyatej; szülői felelősség; tejfogak; korai gyermekkori szuvasodás; szájápolás

Keywords: breast milk; parental responsibility; primary teeth; early childhood caries; oral care

Absztrakt

BEVEZETÉS: A gyermekek szájüregi egészségének megőrzése szorosan összefügg a szülők egészségtudatosságával és edukációjával. Az anyatej a csecsemők legértékesebb tápláléka, azonban jelentős tejcukortartalma a helytelen szoptatási szokások és a nem megfelelő szájhigiénés gyakorlatok mellett fokozhatja a korai gyermekkori fogszuvasodás (Early Childhood Caries – ECC) kialakulásának kockázatát. A tejfogazat anatómiai sajátosságai és a gyermekek higiénés rutinjainak hiánya miatt a prevenció különösen nagy jelentőséggel bír az első életévekben.

MÓDSZERTAN: A közlemény szakirodalmi áttekintés formájában vizsgálja az anyatej összetételét, kariológiai (fogszuvasodási) vonatkozásait, a gyermek tejfogazatának sajátosságait, valamint a szülők edukációjának szerepét a megelőzésben. A releváns hazai és nemzetközi források elemzésével feltérképeztük a szoptatási szokások, a táplálkozási rutinok és a szájápolási gyakorlatok összefüggéseit az ECC előfordulásával.

EREDMÉNYEK: A vizsgálatok egyértelműen rávilágítanak arra, hogy a gyermekek szájüregi egészsége döntően a szülők tájékozottságán és felelősségvállalásán múlik. A hosszabb ideig tartó, különösen éjszakai szoptatás, illetve a cumisüveges etetés cukros vagy savas italokkal fokozza a fogszuvasodás kockázatát. A szülők jelentős része későn, az első tejfogak megjelenése után kezdi el a gyermekek szájhigiénéjét kialakítani, holott már a fogatlan szájüreg higiéniája is kiemelten fontos. Az ismerethiány, az alacsony egészségügyi kompetenciák, valamint a hátrányos szociális helyzet további kockázati tényezők. Az információszerezés új útjai – mint a digitális edukációs anyagok és a telemedicina – fontos kiegészítő szerepet tölthetnek be a személyes tanácsadások mellett.

KÖVETKEZTETÉSEK: A korai, célzott szülői edukáció a gyermekek fogászati prevenciójának alapvető eszköze. Az anyatej jótékony hatásai mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a kariogén (fogszuvasodásra hajlamosító) táplálkozási

szokások mérséklésére és a szájhigiénés rutinok minél előbbi kialakítására. A hatékony prevenció érdekében multidiszciplináris együttműködés, a családokhoz eljutó, széles körű és megbízható információ, valamint a hátrányos helyzetű közösségek célzott támogatása szükséges. A megfelelően edukált szülők képesek megalapozni gyermekeik hosszú távú szájüregi egészségét, ezzel hozzájárulva a szisztémás egészség és a jólét fenntartásához.

Abstract

BACKGROUND: The preservation of children's oral health is closely linked to parental health awareness and education. Breast milk is the most valuable source of nutrition for infants; however, owing to its high lactose content, inappropriate breastfeeding practices and inadequate oral hygiene can increase the risk of developing early childhood caries (ECC). The anatomical characteristics of primary dentition, combined with the absence of established hygiene routines in young children, make prevention particularly important in the early years of life.

METHODOLOGY: This paper presents a literature review examining the composition of breast milk, its cariological implications, the features of primary dentition, and the role of parental education in prevention. By analysing relevant Hungarian and international sources, we explored the relationship between breastfeeding habits, dietary routines, and oral care practices, and the prevalence of ECC.

RESULTS: The evidence clearly indicates that children's oral health largely depends on parental knowledge and responsibility. Prolonged breastfeeding, particularly at night, as well as bottle-feeding with sugary or acidic drinks, increases the risk of dental caries. Many parents begin oral hygiene routines only after the eruption of the first primary teeth, despite the importance of maintaining the cleanliness of the edentulous oral cavity. Additional risk factors include lack of knowledge, low health literacy, and socio-economic disadvantage. New information channels – such as digital educational resources and telemedicine – may complement face-to-face counselling.

CONCLUSIONS: Early, targeted parental education is an essential tool in the dental prevention of children. Alongside the many beneficial effects of breast milk, special attention should be paid to reducing cariogenic dietary habits and establishing oral hygiene routines as early as possible. Effective prevention requires multidisciplinary collaboration, the dissemination of reliable information to families, and targeted support for disadvantaged communities. Well-informed parents can lay the foundations for their children's long-term oral health, thereby contributing to systemic health and overall well-being.

Kulcsüzenetek

Miért fontos a közleményben tárgyalt téma?

A gyermekek szájüregi egészsége jelentős mértékben függ a szülők edukációjától, amely kulcs a korai gyermekkori fogszuvasodás megelőzésében.

Mit lehetett eddig tudni erről a témáról?

Korábbi kutatások igazolták, hogy a helytelen szoptatási és táplálkozási szokások, valamint a hiányos szájhigiéné növeli a fogszuvasodás kockázatát.

Ez az írás mivel járul hozzá a téma jobb megértéséhez?

A közlemény összefoglalja a legfrissebb szakirodalmi eredményeket és kiemeli a szülői edukáció szerepét a hatékony prevenció stratégiák kialakításában.

BEVEZETÉS

A gyermekek fogászati prevenciójában kiemelkedő szerepet játszik a család, hiszen ebben az életszakaszban a közvetlen családi környezet alakítja ki a normákat és a szokásokat, innen gyökerezik a napi rutin és az egészséggel kapcsolatos tudás nagy része. Mivel a család az elsődleges szocializációs színtér, az ő tudásuk és az előzetes tapasztalataik határozzák meg a gyermek szájápolási szokásait. Ebben a korban a tanulás egyik irányító ösztöne a személyes kíváncsiság és érdeklődés (Kis-György & Bársonyné Kis, 2021). Az első évek során a szülő/gondozó feladata, hogy gyermekének minden alapvető higiéniai szükségletét kielégítse, ennek egyik nélkülözhetetlen

összetevője a szájhigiénia. Később ez a segítő szerep tanító szereppé alakul át, amely által a gyermek saját akaratából kezdi el próbálgatni és gyakorolni ezeket a fontos higiéniai szokásokat (Butarbutar, Lasmawanti, Situmorang, & Chaniago, 2022). A szülő feladata, hogy minél tájékozottabb legyen és a legjobb tudása szerint viselje gondját gyermekének, felelősséget vállalva a higiéné fenntartásában.

A tejfogak szuvasodásában a leggyakrabban említett kockázati tényezőnek az egyszerű cukrokban gazdag italok számítanak. Annak ellenére, hogy az anyatej az újszülöttek számára a legértékesebb táplálék, hiszen könnyen emészthető, erősíti az immunrendszerüket, segíti a fejlődésüket és minden számukra fontos tápanyagot tartalmaz. Fogyasztása és a nem megfelelő orális higiéné kapcsolata komoly kockázatot jelenthet a dentális egészségre nézve. Az anyatejben található laktóz (tejcukor), amely egy természetes cukor, elősegítheti a tejfogak szuvasodását. A szájban élő baktériumflóra számára táplálékot jelentve, a lepedék-megtartó szuvas területek kialakulásán túl hozzájárulhat akár a légyszövetek gyulladásának kialakulásához is. Elengedhetetlen, hogy az édesanyák megfelelő edukációban részesüljenek a szoptatási és szájápolási szokásokkal kapcsolatban, hiszen ahogy a felnőtt egyének rendszeres szájápolása nélkülözhetetlen az orális és szisztémás egészség szempontjából, egy fejlődő szervezet, a csecsemő számára ez hatványozottan fontos. Az éjszakai csökkent szájüregi funkciók a kariogén hatások pangását és a kockázat növekedését eredményezhetik, ezért a lefekvés előtti szájtoalett elvégzése elmaradhatatlan a gyermekeknél is (Kawashita, Kitamura, & Saito, 2011).

MÓDSZERTAN

Célkitűzésünk a releváns hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintésével feltárni az anyatej, a táplálkozási és szoptatási szokások, valamint a szülői edukáció

összefüggéseit a gyermekek szájüregi egészségével és az ECC megelőzésével kapcsolatban. A tanulmány célja továbbá, hogy hangsúlyozza a korai edukáció és a multidiszciplináris prevenciók megközelítések jelentőségét. A tanulmány szakirodalmi áttekintés formájában készült, amelynek során hazai és nemzetközi adatbázisok (pl. PubMed, Google Scholar) releváns közleményeit tekintettük át a gyermekek szájüregi egészsége, az anyatej kariológiai vonatkozásai, valamint a szülői edukáció szerepe témakörében. A válogatás szempontjai között szerepeltek a 2010–2024 közötti publikációk előnyben részesítése, a gyermekkorra és a korai gyermekkorra fogszuvasodásra (ECC) fókuszáló vizsgálatok, valamint a prevenció tényezőket tárgyaló tanulmányok bevonása. Az elemzés során kiemeltük azokat a szakirodalmi megállapításokat, amelyek a szoptatási és táplálási szokások, a száj-higiénés rutinok és a szülői ismeretek kapcsolatát vizsgálták az ECC előfordulásával.

EREDMÉNYEK

Az anyatej összetétele

Az utódgondozás egyik legfontosabb eleme az anyatej, amelynek termelődését a prolaktin hormon serkenti. Kulcsfontosságú szerepet játszik a csecsemő megfelelő táplálásában és immunrendszerének erősítésében. Összetételét tekintve az immunológiai összetevők mellett tartalmazza a legfontosabb makrotápanyagokat, szénhidrátokat, fehérjék és zsírok formájában (Yi & Kim, 2021). A tej szénhidráttartalma folyamatosan igazodik a csecsemő fejlődéséhez és szükségleteihez, függ az anya állapotától. Utóbbi esetében jelentős felelősség illeti a szoptató édesanya életmódját. Az anyatejben lévő szénhidrátok nagy részét a tejcukor teszi ki. Ez átlagosan 7%, amely az anyatej energia-

tartalmának 40%-át teszi ki (Martin, Ling, & Blackburn, 2016). Ezenfelül az anyatej támogatja a bélflóra megfelelő fejlődését és kialakulását, számos védő tényezővel járul hozzá a gyermek fejlődéséhez és növekedéséhez.

Szájápolás az első években

Sok kérdés merül fel a gyermek szájüregének tisztán tartásával kapcsolatban a laikusok körében. Sokan tévesen úgy gondolják, elegendő akkor elkezdni a szájápolást, amikor megjelenik az első tejfog, hiszen a szájápolást sokszor csak a fogazat tisztításával azonosítják. Valójában azonban a csecsemő szájüregének tisztán tartása már a kezdetektől, a fogatlan szájüreg esetében is elengedhetetlen (Fioravanti, és mtsai., 2022). Az újszülött száját kezdetektől fogva minden etetés után célszerű kitisztítani, valamilyen tiszta és puha, vizes segédeszközzel, mint amilyen például egy textilpelenka vagy gézlap, esetleg szilikon, újra húzható fogkefe és ínymasszírozó. (1. ábra) Ahogyan kibújik az első tejfog (a születést követő 6–7. hónap körül), el kell kezdeni puha sörtéjű fogkefe használatát. (1. ábra) Ezekkel a szülő óvatosan le tudja tisztítani a tejfogakat, viszont az is könnyíti a hozzászoktatást, ha ebben az időszakban rágójátékként ismeri meg a gyermek a fogkefét, szokja az eszközt, annak kézben tartását. Később fokozatosan be lehet vezetni a fogkrémet is a napi rutinba. A fogkrémek választásánál a fluoridtartalom (leggyakrabban ajánlás gyártók által, 0–6 év között: 500 ppm) elsődleges szempont kell, hogy legyen, hiszen a tévhitekkel ellentétben a fluorid a diszpozíciós profilaxis (megelőzés) értelmében képes ellenállóbbá tenni a fogak keményszövetét. Fontos azonban a szülők felelősségére felhívni a figyelmet, a túlzott fluoridfelvétel, a szájban lévő fogkrém-maradványok és a fogkrém lenyelése szisztémás problémákat okozhat.

1. ábra: Szilikon, újra húzható fogkefe és ínymasszírozó (Forrás: <https://a.allegroimg.com/original/11c6fb/f84a556148bf93df7decafb7321c/Fogkefe-0-2-ev-puha-Jordan>)

2. ábra: Puha sörtéjű fogkefe (Forrás: https://curaprox.hu/fogkefek/baba-es-gyermek-fogkefek/baba-fogkefe-p665#/286-baby_toothbrush_colors-zoeld_zoeld)

Két éves korig elegendő lehet napi egyszer megmosni a gyermek fogait, utána viszont ajánlott bevezetni a napi többszöri fogmosást (Kovács & Németh, 2024). A fogmosási folyamatot érdekesebbé lehet tenni a gyermek számára szép színes fogkefékkel, izgalmas új eszközökkel, mesékkel. Lényeges, hogy ezt ne kötelező feladatként éljek meg, hanem játékként és élményként.

A gyermek fogazatának anatómiája

A tejfogazat anatómiai felépítése eltér a maradandó fogazattól, emiatt a fogszuvasodás (caries) progressziója gyorsabb és nagyobb problémát okozhat rövidebb idő alatt.

A legfontosabb különbség a tejfogak és a maradandó fogak között, hogy a tejfogak kisebbek és a zománcréteg, valamint a zománc-dentin arány is kisebb, mint a maradandó fogak esetében. A felszínből mélybe progrediáló folyamatok hamarabb képesek elérni a tejfog vitalitását adó fogbelet. A zománcszerkezetben mikroszkopikus pórusok találhatók, amelyek lehetővé tehetik egyes anyagok bejutását, megkötését. Mindez azt eredményezi, hogy a gyermek fogazata védtelenebb a savas hatásokkal szemben, amely önálló-

an az elfogyasztott táplálékból eredhet és/vagy az orális bakteriális flóra metabolizmusából, amelyet a szénhidrátok (tartós) jelenléte idézhet elő (Carvalho, Lussi, & Nadine, 2022).

A kora gyermekkori fogszuvasodás (ECC) kialakulásában a fő kariológiai tényező az étkezés, ezen belül is a szénhidrátok túlzott mértékű felvétele (Radácsi, 2024).

Az anyatej hatása a tejfogakra

Korábban már említettük, hogy az anyatejnek nagy a tejcukortartalma, evolúciósan annak érdekében, hogy a gyermek elég energiát nyerjen általa. Az anyatej tejcukortartalma azonban jelentősen károsíthatja a tejfogazatot. Mindezek ellenére az anyatej kariogenitásáról különböző véleményeket olvashatunk.

Az általunk felkutatott szakirodalmi álláspont alapján az első életévet követő húzamosabb ideig tartó éjszakai szoptatás megemelheti a caries kialakulásának a valószínűségét. Az anyatej- és tehéntej-fogyasztás eredményeit összehasonlítva a humán táplálás esetében a kialakuló elváltozások jellemzően a tejfogak sima felszíneit érintik, a zománcréteg külső részén megjelenő ásványianyag-kioldódás (demi-

neralizáció), majd destrukciók formájában (Kawashita, Kitamura, & Saito, 2011).

Optimális táplálási és szájhyi- giénés szokások

A kisgyermekkori fogszuvasodás (ECC) hatékonyan megelőzhető az anyák megfelelő oktatásával, különösen a prevencióhoz elengedhetetlen táplálási és szájhyi-
giénés módszerek ismertetésével. Ilyen kulcsfontosságú elem például, hogy a szoptató édesanyák ne szoptassanak közvetlenül altatás előtt, hiszen az éjszaka folyamán a száj öntisztító folyamatai és a nyáltermelés is csökken. Az egyik optimális megoldás erre a problémára, ha a szoptatás után az anya vizet ad gyermekének, és a már korábban említett módok valamelyikével elvégzi a szájtoa-
lettet. A vízfogyasztás kapcsán sem elhanyagolható a csecsemő általános egészsége, ezért az alacsony ásványi-
anyag-tartalmú babavizeket vagy forrált csapvíz alkalmazását kell szem előtt tartani. Egy másik szignifikáns kockázati tényező az ECC etiológiájában a gyermekek cumisüvegből történő itatása cukros, savas italokkal. Ez a fogzománc ásványi-
anyag-vesztéséhez vezet, különösen akkor, ha a hatás gyakran és hosszú ideig fennáll (Kawashita, Kitamura, & Saito, 2011).

Az eredménytelen prevenció következménye és potenciális megoldás

Az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO) egy 2019-es felmérése szerint a magyar 1–9 éves gyermekek 47,8%-ának van ellátatlan szuvas tejfoga (WHO, 2022). Összehasonlítva a 2019-es és a 2022-es kutatásokat Európában a gyerekkori fogszuvasodás gyakorisága csökkenni kezdett az elmúlt években, többek között az életkörülmények javulásának, valamint az óvodai és iskolai prevenciók folyamatok elterjedésének köszönhetően (Szőke & Poul, 2022). Mindez azt bizonyítja, hogy a fogászati megbetegedések többsége megakadályozható, ha kellő egészségtudatossággal kezeljük ezt a népegészségügyi problé-

mát. Az eredmény azonban még így is teendőket jelent a fogászati szakemberek és a szájápolás egyéb szereplői részére. Az egyik legnagyobb eséllyel megelőzhető probléma a fogszuvasodás, hiszen széles körben ismert elsődleges okai vannak, amelyekből a viselkedéses tényezők lát-
hatóan kiemelkednek.

Fontos viszont kitérni a másodlagos etiológiai tényezőkre is, amelyek a konkrét fogszuvasodást előidéző hatások helyett, többek között az érintett gyermek adottságaira, vagy az őt körülvevő közeg egészséggel kapcsolatos hozzáállására utal. A szociális helyzet jelentős befolyással bír a szájüregi egészség alakulására. Hátrányos helyzetű családok körében az egészségtudatosság alacsonyabb szintű, a jövedelmi viszonyok korlátozottak, valamint a motiváció és az ismeretek hiányosak a fogászati prevenció terén (Faragó, Egri, Kovács & Rucska, 2023). A szülők egészséggel kapcsolatos ismerethiánya közvetlen hatással van a gyermek egészségmagatartására, különösen a táplálkozás és szájhyi-
gienia területén. Ebből adódik, hogy az ECC megelőzésében nagy szerepet játszik a szülők egészségügyi kompetenciáinak fejlesztése (Buhr & Tannen, 2020). Mindezek mellett a szülői stressz is megnövelheti a gyermekkorai fogszuvasodás esélyét, hiszen ez összefüggésben állhat az etiológiai tényezők figyelmen kívül hagyásával. Gyakori kockázatot jelent az is, hogy a szülők a fennálló problémák kialakulását külső tényezőknek ítélik meg, ahelyett, hogy felelősséget vállalnának (Hooley, Skouteris, Biganin, Satur, & Kilpatrick, 2012). Ahhoz, hogy minél inkább csökkentsük a fogszuvasodás kialakulásának esélyét, fontos lenne minél hamarabb egészségügyi prevenciók programokat szervezni konkrét fogászati célkitűzésekkel (Szőke & Poul, 2022). A prevenció bástyájaként említhetünk különböző edukációs tartalmakat akár papíralapon, akár digitális formában, prevenciók előadásokat, foglalkozás-sorozatokat, tanácsadás-sal egybekötött workshopokat.

Tájékozott szülők, egészséges gyermekek: az információszerzés új útjai

Nem várható el, hogy minden szülő minden fontos tudással rendelkezzen a csecsemő szájápolás terén, így az előző bekezdés végén felvázolt információ-szerzési módok felértékelődnek. Az internet gyors fejlődésének köszönhetően könnyen hozzáférhetővé váltak a prevencióval, vagy egészségfejlesztési szokásokkal kapcsolatos online oldalak és források. Ezek a források sokszor lehetőséget adnak arra, hogy a laikus ember eldöntse, hogy saját maga képes-e megoldani a problémát, vagy inkább célszerű szakemberhez fordulnia (Ryan & Wilson, 2008). Természetesen ez kockázatokat is rejt magában, hiszen egy pontatlan kereséssel, nem megfelelő minőségű/hitelességű anyaggal könnyen félreinformálódhatnak a szülők, és ezzel esetleg indirekt vagy direkt módon kárt is okozhatnak gyermeküknek. A technológia fejlődésének köszönhetően ma már könnyen elérhetők olyan szakemberek, akik személyes találkozás nélkül, a telemedicina lehetőségeivel élve pontos és megbízható tanácsot tudnak adni a bizonytalan szülők számára (Jung, Daragó, Ispán, Bendes & Dinya, 2013). Ez a módszer azonban nem helyettesítheti teljes mértékben egy olyan, rendkívül gyakorlatias téma esetében a személyes találkozókat mint a szájápolás.

MEGBESZÉLÉS

Az elemzett szakirodalom alapján megállapítható, hogy a gyermekek szájüregi egészsége szoros összefüggést mutat a szülők edukációjával és egészségtudatosságával. A hosszan tartó, különösen az éjszakai szoptatás, valamint a cukros és savas italok cumisüvegesből történő adása jelentős kockázati tényező az ECC kialakulásában. A tanulmányok szerint a szülők többsége csak a tejfogak megjelenése után kezdi el a gyermekek szájhigiénés szokásainak kialakítását, noha a fogatlan szájüreg tisztán tartása már az első életnapoktól szükséges lenne. A

hiányos egészségügyi kompetenciák, a szociális hátrányok és az információhiány együttesen növelik a fogszuvasodás kockázatát. A prevenciós stratégiákban hangsúlyos szerepet kell kapnia a célzott szülői edukációnak, a könnyen elérhető, megbízható információforrások biztosításának (digitális és személyes formában egyaránt), valamint a multidiszciplináris együttműködésnek.

KÖVETKEZTETÉSEK

A gyermekek szájüregi egészségének megőrzése nagymértékben múlik a szülők egészségtudatosságán és megfelelő edukációján, mivel ők biztosítják a prevenció folyamatának irányítását és felügyeletét. Az anyatej kedvező hatásai mellett fontos figyelmet fordítani a magas cukortartalmú ételek és italok szájüregi következményeire, különösen a szoptatási és táplálási szokások összefüggésében. A csecsemőkori szájápolási szokások korai kialakításával kialakíthatjuk a gyermek higiénés rutinját, amelyet a későbbiekben, a fejlődés üteméhez igazítva, személyre szabott és jól bevált szájhigiénés gyakorlatokká formálhatunk, megalapozva ezzel akár a szisztémás egészséget és a jólétet.

Munkánkban megfogalmazott gyakorlati ajánlások részben túlmutatnak a jelenleg elterjedt gyakorlaton, így véleményünk szerint újdonság értéket képviselnek. Kiemelt figyelmet érdemel a szoptatást követő szájhigiéné bevezetése, amely a fogászati prevenció egyik hatékony és egyszerű eszköze lehet. Mindezekén túl fontos hangsúlyozni, hogy az újszülöttek és a hat hónapnál fiatalabb csecsemők esetében, különösen igény szerinti és éjszakai szoptatások során, a rendszeres szájápolás gyakorlati kivitelezése nehézségekbe ütközhet. Egy lehetséges megoldásként, főként nappali szoptatásokat követően, néhány korty, megfelelő minőségű vízzel történő itatás segíthet a szájüregben maradó tejcukor-koncentráció hígításában. Ezeket az ajánlásokat

nem kötelező elvárásként, hanem segítő szándékú javaslatként fogalmazzuk meg, maximálisan figyelembe véve a szülés

utáni időszak kiszámíthatatlanságát, az anyaszerep kialakulásának folyamatát és a szülők leterheltségét.

HIVATKOZÁSOK

- Buhr, E. & Tannen, A. (2020). Parental health literacy and health knowledge, behaviours and outcomes in children: a cross-sectional survey. *BMC public health*, 2-3.
- Butarbutar, M., Lasmawanti, S., Situmorang, R. & Chaniago, A. (2022). The Relationship of the Role of Mothers as Educators with Personal Hygiene Actions in Children in Rantau Selatan in 2020. *Science Midwifery*, 796-797.
- Carvalho, T., Lussi, A. & Nadine, S. (2022). Differences in susceptibility of deciduous and permanent teeth to erosion exist, albeit depending on protocol design and method of assessment. *Scientific Report*, 12.
- Faragó, F., Egri, T., Kovács, M. & Rucska, A. (2023). Szájüregi egészség és életmód összefüggései a halmozottan hátrányos helyzetű Észak-kelet-magyarországi régió iskoláiban végzett vizsgálatok alapján. *Multidiszciplináris tudományok*, 349-359.
- Fioravanti, M., Gianni, D., Roberta, A., Maurizio, B., Valeria, L., Gaetano, I. & Iole, V. (2022). Baby Food and Oral Health: Knowledge of the Existing Interaction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 1-3.
- Hooley, M., Skouteris, H., Biganin, C., Satur, J. & Kilpatrick, N. (2012). Parental influence and the development of dental caries in children aged 0-6 years: A systematic review of the literature. *Journal of Dentistry*.
- Jung, Z., Daragó, L., Ispán, F., Bendes, R. & Dinya, E. (2013). A telemedicina előnyei és hátrányai. *Orvosi Hetilap*, 1167-1169.
- Kawashita, Y., Kitamura, M. & Saito, T. (2011). Early Childhood Caries. *International Journal of Dentistry*, 1-3.
- Kis-György, R. & Bársonyné Kis, K. (2021). Orális egészség fejlesztése II. 61-62.
- Kovács, N. & Németh, A. (2024). A fogászati prevenció fontossága egészségünk érdekében. *Nővér*, 11.
- Martin, C. R., Ling, P.-R. & Blackburn, G. (2016). Review of Infant Feeding: Key Features of Breast Milk and Infant Formula. *Nutrients*, 1.
- Radácsi, A. (2024). Kisgyermekek orális egészsége és fogászati ellátása általános anesztéziában. PhD értekezés. Pécs.
- Ryan, A. & Wilson, S. (2008). Internet healthcare: do self-diagnosis sites do more harm than good? *Expert Opinion on Drug Safety*.
- Szőke, J. & Poul, E. P. (2022). A fogszuvasodás előfordulása gyermekeknél. *Fogorvosi Szemle*, 190-191.
- World Health Organization. (2022). *Global oral health status report: towards universal health coverage for oral health by 2030*. World Health Organization.
- Yi, D., & Kim, S. (2021). Human breast milk composition and function in human health: From nutritional components to microbiome and microRNAs. *Nutrients*, 13(9), 3094. <https://doi.org/10.3390/nu13093094>.
<https://a.allegroimg.com/original/11c6fb/f84a556148bf93df7decafb7321c/Fogkefe-0-2-ev-puha-Jordan>
https://curaprox.hu/fogkefek/baba-es-gyermek-fogkefek/baba-fogkefe-p665#/286-baby_toothbrush_colors-zoeld_zoeld

INFORMÁCIÓK A SZERZŐKRŐL

Dinnyés Katalin Julianna
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar Egészségmagatartás- és fejlesztés
Szakcsoport, Szeged
dinnyes.kato@gmail.com

Lovai Fruzsina
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Szeged
l.fruzsina05@gmail.com

Simon Anna Kata
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Szeged
simonannakata1@gmail.com

Gulyás Judit
Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar Egészségmagatartás- és fejlesztés
Szakcsoport, Szeged
gulyas.judit@szte.hu

CIKKINFORMÁCIÓK

Beküldve: 2025. 08. 02.
Elfogadva: 2025. 08. 13.
Megjelentetve: 2025. 12. 05.

Copyright © 2025 Dinnyés Katalin Julianna, Lovai Fruzsina, Simon Anna Kata, Gulyás Judit. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.